

„ЗАСТАВА“ излази три пут у недељи: средом, петком и недељом. Цена је на годину 12 фор. на по године 6 фор. на четврт године 3 фор. аустр. вредн. за Аустрију, а за Србију на годину 120. гр. на по год. 60, а на четврт године 30 гроша.

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по количини врта, које из гармонта заузимају, и за сваку врту плаћа се за први пут 7, за сваки даљи пут 5 и. Осим тога за жиг увек по 30 и. Дописи се шаљу у редишту а предплата администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

БРОЈ 59.

У Новом Саду, у среду 21. јуна 1867.

ГОДИНА II.

У почетку друге четврти т. г. покушано је, да се овај лист издаје три пута, наместо два пута, на недељу.

То је учињено у цели, да се народна и човечанска права Србина што живље и подпуније заступе на пољу јавне истине.

У земљи будућности србске, у источној Европи, множе се и на дипломатском и на бојном пољу знаци великих промена. Но заједничко посредовање европских сила код порте за Кандију, крвава борба Грка и Бугара, и обште огорчење источних Хришћана противу мухамеданског господарства: говоре сами за себе, те није требе доказивати овде, са коликом озбиљности мора наш народ позити на догађаје, који тако живо опомињу, да настаје време и за одважну и последњу одбрану србског права на слободу и на предак.

Још мање је нужно, да призивамо пажњу на потребу и важност јавне речи за Србина у аустријским земљама, које се, услед познатих промена у средњој и јужној Европи, труде да се уставном слободом, на основу саборског разговора, из себе прероде. Ми имамо само сажалевати, да у тако пресудним приликама неможемо похвалити се, да се у покушају учињеном за што чешће излазење „Заставе“ није успело онолико, колико се са погледом на потребу нашег народног живота очекивати могло. Немамо се пожалити, да је смањен број уписаника на „Заставу“; напротив, тај је и поред забране нашег листа у кнежевини Србији, нарастао до 1300. Али шта помаже растући број уписаника, кад се гомила вересија на вересију, што са предплате тиче? Пред нама су рачунске књиге бившег уредника „Заставе“; из тих књига уверили смо се, да нагомилана вересија чини немогућним свако даље унапређење независног листа србског. Шта више, поред толике вересије нема изгледа, и да се издавање листа по три пут на недељу продужити може; само ако би се похитало, да се та вересија бар у знатнијој мери, ако не сасвим измири, могли би обећати, да ће наш лист и у будуће три пут на недељу излазити.

Нашег предходника стало је досадање издавање листа скупих и прескупих материјалних жртава. Ми дубоко поштујемо такве жртве, али морамо, на жалост признати, да их ми, и поред највећег усилјавања са своје стране нисмо у стању поднети. Наше је сво удање у точно пошљање предплата, и само под тим условом можемо ступати напред у јавној радњи нашој.

Пре него што би изrekli, да ће „Застава“ опет по старом, т. ј. два пута, а не три пута, на недељу излазити, молимо још последњи пут све оне који примају наш лист, а још нису платили, да најдаље до краја овог месеца пошљу. Буде ли се братски одговорило на ову молбу нашу: онда ће поред садањег броја уписаника, без сумње, „Застава“ и у будуће по три пут на недељу излазити. Иначе, мораћемо сву бригу свести једино на одржање „Заставе“, на било и да се повећањем табака на којима се она печата, накнађује ређе излазење листа.

У почетку идућег месеца ми ћемо јавити: хоће ли лист моћи и даље три пута на недељу излазити. Дотле молимо, да нам се предплате за настајућу (трећу) четврт о. г. рачунају и шиљу по цени која је одређена за наш лист кад је овај два пута на недељу излазио. Та цена је:

За годину	10 фор. авр.
„ пола године	5 „ „
„ три месеца	2 50 новч.

У случају да би лист три пута на недељу излазио, вишак се и доцније доплатити може. Ко би био предплатио на лист по цени која му је одре-

ђена одкад три пута на недељу излази, урачунаће му се вишак у потоњу предплату, ако би се лист и пак два пута на недељу издавао.

Писма са предплатама шиљу се управо уредништву „Заставе“ ко би наш лист неуредно добијао, молимо да нам јави, па да му одма накнаду пошљемо. Са извесних страна жалило се, да поште неких места врло неуредно предају наш лист онима којима се он шиље, а то по највише зато, што се он на самим тим поштама отвара и чита од стране оних који нису властни отворити га. Ми молимо, да нам се убудуће одма јавља за такве случаје, па ћемо ми учинити што смо дужни, да би се злоупотребењу на пошти крај учинио.

Да би се избегло свако неспоразумљење у самом пошљању листа, молимо и овом приликом, да нам се разветно означају имена предплатника и посљедња пошта преко које да им се лист шиље.

А да би се лист одржати могао, морамо једном за свагда престати слаати га на вересију. И тако нека се зна, да ће у будуће примати наш лист само они који буду предплатили на њега.

Нови Сад, 20. јуна.

Напоредо са вестима о освојењу Ласита, о поразу „бунтовника“ и о подчињењу источног краја Кандије: распростире се из Цариграда и глас: да је порта вољна, да призна томе острву право на народну самоуправу, под хришћанским владаоцем кога би султан наименовао. Застава, ако би Хришћани у Кандији били предали се на милост и немилост Омелу као победитељу: неби им остало ништа друго, него да се безусловно покоре вољи порте. Али, је ли збиља Кандија Омелом побеђена, јесу ли збиља хришћански браниоци њени готови да приклоне главу пред непријатељем својим? Последње вести о победоносним успесима Омела наше и о подчињењу Кандије јесу од 5. (17.) јуна; а 14. (26.) јуна јавља цариградски лист „Левант Хералд“ (на енглеском језику), да порта прима предлог европских сила о истраги у Кандији, под условом: „да пет или шест хиљада грчких добровољаца, који се на острву налазе, оружје положе, и удаде се.“ Хвалити се најпре, да је Кандија побеђена и покорена, а после девет дана упуштати се у преговоре о дипломатском решењу питања Кандије, и постављати томе за услов, да јунаци њени оружје положе: није ли то недоследност која обелодањује несагласност турских вести са истином у ствари? С друге стране зна се, да број наоружаних Хришћана у Кандији неизносн више 12,000; кад се дакле признаје, да су још 5 или 6 хиљада под оружјем: одкуд да се може говорити, да је Кандија подчињена?! Та кад 12,000 Хришћана беху у стању да усамљеном борбом годину дана задају посла целој турској војсци, зар да пет или шест хиљада опитних јунака малакшу у часу: кад пламен рата са свију страна Турску обузима, кад ова незнакуд пре да војску пошље, кад се снага мухамеданска усредсређена до јуче противу једине Кандије, мора да дели на Епир и Тесалију, на Бугарску и Арбанаску? Најпосле, и ради чега би се борци у Кандији имали наново подчинити турском господарству? Нису ли они већ жртвовали и најсветије и најдражије за ослобођење своје? И зар сад, пошто им је варварин поља опустошио, домове попалио, жене и децу поклао, или са домаћег огњишта одагнао — зар после свију тих жртава да се одреку борбе у којој ништа више изгубити немају, но којом могу славно покајати неправду што им је учињена и задобити слободу?

Бугарска привлачи својим покретом озбиљну пажњу Европе. Док пријатељи слободе и напредка радосно поздрављају јунаке на Балкану који се за народно и човечанско право на оружје дижу: противници истине и правде, немогу да се напричају, како покрет Бугара неодолази из срца народа, него од спољашњих подстрекача. Међу осталим, неки париски и бечки листови распростиру глас, да турска влада има у рукама „материјалне доказе“ о побуњивим руским утицајима у Бугарској, и да је порта, услед тога оправдала неку жестоку посланицу руској

влади. Могла би се још и поклонити нека пажња томе гласу кад се неби и даље ишло; ал кад они који га распростиру додају још и ово: „бојати се, да порта сад неће моћи испунити обећање своје, по коме би имала признати самосталност Кандије“: онда се ту јасно види, да сва прича о „руским утицајима“ у Бугарској, и на Истоку уобште, није ништа друго, него голи изговор за продуживање турског зулума и свирепости над источним Хришћанима. Ко је за прошлих 10 година сметао Турској да изврши хатхумајун од 1856? Па кад је она усред мира и стрпљивости источних Хришћана, и упркос јемству свију европских сила, изневерила обећања своја од 1856, с каквим разлогом да се данас од такве неверне вера очекује? Не „руски утицаји“, него сопствене страсти и вероломство Турака јесу данас као и вагда прави и једини узрок свима сукобима на Истоку.

Ако Кандију Грчка, и Бугарску Русија буну, ко прави буну у Арбанској? И у овој области Турске настали су, као што се чује, немири. Велики број Арбанаса наново је, вели се, устао, и дошао у Призрен. Отуд је оправдио Исманлу паша, наместнику од Арбанске, посланицу у којој се захтева: „1) да се ослободе сви уапшени; 2) да се накнаде штете које је починио Махмуд паша; 3) да се преобрази полицијна управа; 4) да се казнују сви обитатељи у паланци Гаши (обитатељи ти јесу Хришћани); 5) да се изда обшта амнестија за све Мухамеданце који су се код власти замерили (компромитовали); 6) да се допусти оружје носити; 7) да се наново подигну све порушене бусије; и 8) да се збаци Махмуд паша (који је пређе бунтовнике казнио). Наместник је пристао на све те услове, осим услова под 2.); међутим још није успео, да немир угуши.“

У Београду састављен је, као што чујемо, одбор бугарско-србски у цели, да се купе чете и новчани прилози у помоћ Бугарској. Ми с наше стране можемо се само радовати таквој заједничкој цели бугарских и србских патриота; време је да и великаши у Београду енергичније припомажу тако племенитој цели, него што досад то чиняху.

Јавили смо, како кнез Михаило, на своје путу у страна лековита купатила, беше лепо примљен у Бечу. Међутим у „Вандереру“ читамо следеће: „као што накнадно дознајемо, кнез Михаило послао је одма, чим је дошао у Беч, једног ађутанта у министарство спољашњих послова са молбом, да министар Бајет изволи одредити час, у који ће га кнез идућег дана походити моћи. Неодложни послови нису истина дозволили барону Бајету, да испуни кнежевину жељу, што се тиче одређења часа, али он је сам још истог вечера кнеза походио.“

Из Беча пишу у „Шлезв. Цајтунгу“, да је време, да аустријска влада обрати озбиљну пажњу на догађаје у Турској, те да у случају распадања ове, може на Истоку наћи накнаду за изгубљени положај у Немачкој и у Италији. Министру Бајету признаје се, да ту накнаду несмеће с ума, одкако је на челу аустријске владе, па се сматра, да није немогућно, да Аустрија буде попустива у својим одношајима са Прусијом, само да би јој се осигурало раширење на Истоку.

Докле се из Беча тако пише о попустивости Аустрије према Прусији, из Париза се доказује потреба, да стране силе строго настају да се изврши V. чл. уговора закљученог у Прагу, између Прусије и Аустрије. Напомињући, како се по том чланку северни Шлезвиг има повратити Данској, полузванична париска „Ла Франс“ додаје: „силе европске имају, на основу данашњег међународног права, од Прусије захтевати, да ова испуни на што се обвезала у погледу на Шлезвиг, и ништа што се Европе тиче у питању о миру, о реду и равнотежи несме великим силама страна бити.“

Пруска посланица, за коју је јављено, да је предана данској влади, гласи у главном: да та влада важе, је ли готова дати јамства за осигурање и заштити народности оних Пемаца, који, било у обштинама било појединце, обитавају у северном Шлезвигу; или, ако таква јамства дати неможе, да се о томе најави. У посланици се каже, да од одговора данске владе зависи, да се северни Шлезвиг уступи Данској; а очекује се, да се ова Прусији пријатељски одзове.

О ДРЖАВНОМ ЗАЈМУ НОВОГА САДА.

I.

Међу питања, по којима треба да се накрпи штета онима, који страдаше у Угарској са рата 1848. год., иде и питање о штети појединих места. С обзиром дакле на оно што је речено у чланку о прилозима за хонвиде мађарске у броју овога листа, казаћу овде коју и о овом другом питању. У начелу већ је одлучено на сабору угарском 10. Јунија, да се краљевски дар од 100.000 дуката и добровољни прилози угарских грађана протегну само на хонвиде. Од предлога дакле за друге народности, или правије за све грађане угарске, који под теретом истих околности страдаше, не можемо се добром последњу надати. Али се на сабору за то узимати морамо, па бар нека се констатује, да смо радиле, да сабор те радње није уважио. Немило нас мора дирнути допис из Пеште % у бр. 55., да је међу ербским посланицима обладала нека апатија, и да шта више неки хоће да се скриву за бусију пасивности. Пасивност може вредити само онда, ако је за леђима велика снага, која само за време утрне па само чека згодан мах да прене иза сна, може вредити пред какву олују, кад хоће брод да се сачува за згодније време, може вредити у политичним комбинацијама, којима често згодан склоп догађаја да правац — али где се о грађанском животу ради, ту сваки грађанин у сваки час треба да је на опрезу, да је готов да се у борби уставној бори, да пушта и одбија стреле. На сабору угарском различити ће се закони доносити, а кад је једном закон готов, пасивност онемо, који њим неје задовољан, ништа неће помоћи. Закони вековима трају, па нека се владе ма какве мењају, чега је тешко искоренити. Знамо какву улогу игра правна непрекидност, па зар скрштеним рукама да чекају посланици ербски, да та кашто зло тумачена непрекидност на штету народа њихова, на штету правде и уставности рашири и даље и дубље своје корене. Тако само кукавица, који се и сенке своје плаши, може чинити, а не посланик, коме народ судбу своју у руке преда, јер се узда, да ће и смети и умети казати реч где треба. За то нити хоћемо нити шемомклонути духом него ћемо и даље говорити, како ваља да нам се залечи по гдскоја рана.

Као што рекох, међу штете, коју учини рат од 1848. грађанима угарским, иде и штета појединих места, а посебице и Новог Сада. Оставивши другима да говоре о штети других места и да је саопште дотичним посланицима ербским, да се за накнаду њезину у своје време заузму на сабору угарском, ја ћу овде само коју проговорити о штети Новог Сада. Представништво новосадског мајората заиста није могло боље започети своју радњу, него што је накнаду ове штете уврстило у прве своје послове, одлучивши, да се та накнада поштите од државе и ради тога депутација одашње у Пешту. Какве су биле стратегијске комбинације, те се ударило на град Варадин — јер као што се нама лајцима чини, није било за то разлога, у то нећу да се упуштам, доста је то, да је варош страдала више него икоја, а нити је што згрешила царској нити мађарској војсци, дакле од своје стране није дала повода ни једној ни другој страни. Куће су попарљене и порушене, и да им царска милост не припоможе и не даде зајма државног, и сад би лежале у развалинама, ако можда не би дошле у туђинске руке, — као што су неке и дошле, — а пређашњи власник морао би коре хлеба просити. И сама је држава дакле признала делом, да је варош невинно страдала и да заслужује накнаду. Али као што смо се уверили, зајам је могао само за неко време помоћи онемо, који неје имао другог имања осим куће, а кад тад морала му је опет доћи дужност на врат да га намири. У томе после рата насташе незгодне околности, политична врева, не сигурно стање а с тога рђава заслуга, да зајмопримци једва моглише и живот свој и своје породице издржати, а камо ли зајам исплатити. Дадоме се нови рокови за исплату, капиталсаше се интереси, али залуду, незгодно време не даде људма главе дићи. Еле најпосле се дође и до продаје тих кућа ради зајма државног, те зајам не само да не поможе људма, него им одможе, многе и упропасти. Може ли дакле држава са епокојним и хладнокрвним очима гледати, да им грађани, који само са незгоде рата невинно страдаше, тако пропадају? Заиста не може, јер тим и сама губи снагу како финансијску и економијску тако и ратничку, а потице узданицу и одушевљење грађанско за обшту ствар. Треба дакле, а иште и правда и политика државна, да се за времена у помоћ прискочи таквим грађанима. Али можда ће се други грађани, који неје имао куће па је ипак са рата страдао, коме је покућство погорело, коме у поља потрвена, убратко коме је покретно имање упропаћено — можда ће се вели пожалити на ређи: и ја сам своје имање изгубио, па за што се и мени не би дала накнада? Да се свима грађанима, који су најмању штету претрпели, може помоћи, заиста би било праведно да се помогне. А пошто то не може бити, премда се и чинило у своје време колико се

могло, онда ваља да узмемо на ум разлику између штете властника кућа и властника покретног имања. И властници кућа изгубили су не само куће него и покретно имање, па тако дакле претрпели су две штете. Кад би се дакле њима наврљивала ова друга штета, онда заиста нико разуман и праведан не би могао захтевати, да се та штета свима грађанима не накрпи. Али о тој штети није овде разговор, него посебице о штети, коју властници кућа имадоше. А казали смо разлоге, за што ваља ту штету држава да намири, па још додајемо и тај разлог, да је по већој чести властницима био и то једини извор ужитка, јер примери нам показаше, да многи у Нов. Саду, којима се ради зајма продала кућа, остадоше просјаци, једно за то, што им то би једини извор ужитка, а друго за то, што се кућа прода у невреме, онда кад су куће на најнижој цени. Ја сам био на лицитацији једне куће, коју сам по закону на другом року могао купити за неколико крајинара, а судски је процењена на 8000 фор. И та се кућа истом при релицитацији продала за 3030 фор. Кућа се продала, а жена са ситном децом, који беху властници кући, остадоше за навек просјаци. Јер се ни дугови на кући не могуће намирити! Пошто дакле то стоји, да правда и државна политика са собом доноси, да тој невољи треба помоћи, остаје питање: како да се помогне? ово је питање доста тешко, али поред добре воље даје се ипак на њ одговорити. Три су начина те помоћи: 1. да се дана зајам сасвим опрости; 2. да му се рокови исплате сарамерно тако протегну, како га властник куће поред добре воље сигурно за одређено време изприхода куће и своје особне заслуге може исплатити; 3. да му се неки део зајма према претрпљеној ратној штети опрости, а остатак да исплати овако како је мало час код 2. казано.

УГАРСКИ САБОР.

Седница посланичког дома од 26. (14.) јуна. П. Шмомшић јавља да је пододбор одбора за народности извршио већ свој посао, и да је свој извештај предао главном одбору. Буде закључено, да се тај извештај печата и несамо члановима одбора, него и свима посланицима разда, да би они имали времена промислити о тако важном предмету, те да се питање о народности може узети у претрес одма, чим се посланички дом, после одгођаја садањих седница, наново састане. — Фр. Деак подрељује предлог Шомшића, и жели да се у записнику изрично означи, да ће се предлог закона о народностима поднети сабору одма чим се овај наново састане. У исто време Деак интерпелује министарство: је ли оно вољно и дали може обећати, да до новог састанка сабора спреми предлог закона о савезу са Ердељом, те да се тај предлог закона о народностима, или бар одма по том у претрес узети може. — Министар Етвеш одговара, да министарство има намеру, већ у почетку нових саборских седница поднети посланичком дому изприљујући предлог о савезу са Ердељом. Таку исту намеру има оно и што се тиче питања о народностима. — Фр. Деак узима опет реч и понавља интерпелацију К. Тисе: да ли министарство намерава спремити, за време саборског одмора, предлог закона о равноправности Евреја, те да се и тај предлог одиста у почетку нових седница у претрес узети може. — Министар Етвеш одговара, да министарство подпуно цени важност тога предмета, да увиђа како је он неодложен, и да ће у почетку нових седница донети предлог о истоме. — А. Чанади поставља следеће питање уг. сабору: није ли изван домаћаја власти садањег министарства, да прибави важеће XXI чланку закона од 1847-8, по коме се народне боје и земаљски грб у свима јавним зданијама и установама приликом сваке јавне свечаности употребити имају. Он напомиње, да се на краљевом замку у Будиму досад противно споменутом закону, вила царско-аустријска, црно жута застава, на место угарске заставе, и пита неби ли министарство на самом том замку могло одма дати примера извршењу чл. XXI закона од 1847-8? И ако тај чланак закона министарство није у стању одма извршити, кад ће оно моћи испунити своју дужност у том погледу? — Фр. Деак неделу мишљења Чанадија, да се на вршку краљевог замка у Будиму неспе вијти застава црно-жута. Јер црно-жута застава, колико он (Деак) зна, јест фамилијарни грб царског дома; а такав фамилијарни грб није искључан нигде, где се монарх бави. — Мадарас протестује противу тога, што на интерпелацију у сабору одговарају посланици, а не чланови министарства. — К. Тиса придружује се протесту Мадараса, и додаје да Деак, кад је интерпеловао министарство у питању о Еврејима, није то учинио онако, као што је учинио он (Тиса), и ако се прво на интерпелацију овога позвао. К. Тиса поставља министарству још и ово питање: има ли оно намеру, да укине остатке спахијске системе који још притискују одношаје пољских имаоца. — Министар Хорват одговара на ту интерпелацију, да ће се у своје време потребни закон предложити. — Посланик Зичи, као извештач главног одбора од девет оделева, саопштава закључења тих оделева и главног

одбора, што се тиче предлога закона о крунисању Њих. Величанства, о круниденом поклону и о избору чувара круне. Ти предлози буду од дома у обште примљени. Затим се приступи претресању појединих тоака њихових и сагласи се на следеће измене: у наслов чланка закона о крунисању умета се реч „и њених споредних земаља“, тако да тај наслов гласи: „Њег. Вел. Господар Фр. Јосиф I. посвећује се и крунише се за краља од Угарске и њених споредних земаља.“ У погледу на оставку краља Фердинанда V., закључио је посланички дом, да се стави: почем је исти милостиву диплому издао и даље доле умету заклетву положио — да се тај став измење и напише овако: „почем је исти издао милостиву диплому коју садржи следећи чланак закона, и положио заклетву која је даље доле такође уметута.“ На закључењу чланка закона речи: „примиће се“ заменуте су изразом: „прима се.“ Главни одбор напомиње, да се крунидена диплома и крунидена заклетва имају такође уврстити у законе, али почем још никаква преписа истих нема нити је какав увод предложен, он (одбор) предлаже, да се дотични члан закона дода: „краљевска диплома крунидена, издата за земљу од Њег. Велич. краља пре Његовог срећног посвећења и крунисања, и краљева заклетва положена при Њег. крунисању иврстиће се у законе земаљске.“ И у уводу закона имају се те исте речи казати, и још додати: „које гласе:“, за чим ће доћи од речи до речи крунидена диплома и краљева заклетва. Посланички дом прилио је тај предлог. — У закону о крунисању и круниденим поклонима предлаже одбор да се првањи израз избрише и на место истог каже: „Почем се Њено Величанство краљева Јелисавета крунисала, подноси јој се крунидени поклон.“ Тај предлог примљен је. Тако исто примљен је и предлог одбора, да се из последњих врста споменутог закона изоставе речи којима се спомиње посредовање, и да се те врсте овако заврше: „у нади, да ће Ваше Величанство, услед своје, спрам угарског народа најмилостивије осведочене наклоности с обичним благовољењем примити.“ — Најпосле у закону о избору чувара круне, примљен је предлог одбора, да се последња точка измене и овако напише; „горе споменути барон Антон Њари, пошто је предао кључе који круни припадају, ослобођава се у том погледу од сваке одговорности.“ Посланички дом закључио је, да се магнатски дом истог дана по подне извести о усвојењу предлога споменутих закона, по учињеним изменама, које смо изложили.

Седница од 27. (15.) јуна. У овој седници имало се саветовати о предлогу који је поднет од министра финансије, о избору одбора за финансијске послове, по почем је министар финансије одсуствовао одгођено је саветовање о његовом предлогу за идућу седницу. Затим су дзвани гласови за избор двају перовођа. После тога до је имао тајну седницу. Чује се, да је у тој седници министар гроф Мико поднео владин предлог о мрежи угарских гвоздених путова. Тај предлог изазвао је живу препирку, и нарочито га је левица критиковала. По закључењу тајне седнице исти предлог послан је одма у штанпу и доћиће у понедељак на дневни ред.

Седница од 28. (16.) јуна. Председник саопштава да су гласањем у јучерајој седници изабрани за перовође: А. Радић и С. Гајзаго. — Министар гроф Мико подноси предлог о угарској гвоздених путова. Предлог тај своди се на ово: дакле министарство неподнесе план целе мреже гвоздених путова у Угарској, да му се одобри власт за следеће: 1) да неодложно спреми све што је нужно за што скорују грађевину гвоздених путова. 2) Да се брине за што сходнији начин и што боље услове под којима ће се набавити новци, што су потребни за грађевину гвоздених путова коју је нужно већ идуће године започети. 3) Да помоћу набављених новца или давањем земаљског јемства за интересе, одма предузме грађење гвозденог пута: а) пругом Алелдско-Речком, — б) за довршење пруге Котарско-Загребачке, означене у чл. 30 закона од 1848, — в) пругом Великог варада и Клаузенбурга, — и г) пругом Мишколца и Хатвана. Што се тиче оног краја двеју првоспоменутих пруга, који пресеца землиште споредних земаља, да се министарство овласти, да може по одклонењу политичких тегаба и у обште на своју одговорност, чинити све, што вађе да је нужно за сходно и што јевтиније грађење гвозденог пута правцем тих пруга. 4) Што министарство буде предузело и радило, као и уступке (концесије) које би оно чинило за грађење гвоздених путова: подносиће се сабору ради одобрења и узаконења.

Тај предлог стављен је на дневни ред за понедељак (19. т. м.)

Затим се приступи саветовању о предлогу министра финансије што се тиче депутације за заједничке финансијске одношаје. Закон о одношајима који се тичу заједничког интереса Аустрије и Угарске прописује, да се пре свега одреди регниколна депутација, која ће ступити у договор са депутацијом друге половине царевине, и потом поднети предлог: колико ће која половина плаћати у заједничкој цели. На основу извештаја те депутације сабор има учинити свој за-

кључак, и тек тада може се одредити делегација, а пошто се делегације о заједничким трошковима споразумеју, онда се може редовни буџет угарског сабору поднети. Напомињући све то, министар финансије, Лоњаји, предлаже, да сабор, пре него што одгоди своје седнице, изабере ону депутацију, која је по споменутом закону пре свега нужна. У истом закону вели се, да је Угарска већ и сад готова, да један део државног дуга на себе узме, и да се о томе, на основу прешањих преговора, са осталим земљама Његов, Величавства споразуме. Да би се у томе на чисто било, министар Лоњаји предлаже: да одговорно министарство достави до знања регниколној депутацији дата и преговоре које је оно водило са одговорним министарством других земаља Њег. Величавства, у питању, колики део државног дуга да Угарска годишње одплаћује. А регниколна депутација имаће задатак, да се упусти у саветовање о томе са депутацијом коју законодавна власт других земаља Њег. Величавства буде изаслала. Министарство ће сабору јавити до чега ће се у тим саветовањима доћи.

После дуже дебате буде тај предлог министра финансије примљен.

— Мађарска левица на уг. сабору предала је јавности следећи програм:

„Крунисање је свршено, крунисани, на устав заклето владалац седи на престолу, владу извршује министарство састављено из већине саора. Тиме се стање у земљи мења: „Досад, морадосмо се незаконитој влади као таквој одупирати; данас, кад се налази законита влада, неби се више безусловни одиор оправдати могао. Странка која је са погледа независности и уставне слободе наше отачбине незадовољна са основом на којој се прешло законитој влади — та странка има данас други позив.

„Левница“ се и досад оснивала, а може се и убудуће оснивати само на ово: Угарска је слободна и независна земља, неподчињена никаквом другом народу, никаквој другој земљи; само на тој основи може се осигурати будућност народа. И тако позив левице у главном је ово:

1) Ако би се — као што смо уверени — и на самом делу осведочило, да су опасни неки од најновијих закона, и нарочито закон о одношајима од заједничког интереса: левица ће радити, да би већина у земљи припомагла, да се ти закони у интересу независности и уставне слободе преиначе. Изазивати то преиначење пре, него што би му већина у земљи тежила, неби било право. Јер кадгод што сила, која се ослања на сурову власт, нема права, да намећне, што већина у земљи неће, тек исто и мањина нема права изнуђавати, да њено мњење буде уважено, нити спречавати извршење закона од већине донетог. Али она има право и дужност, да на сваком уставном путу тежи да се већина преобрази.

2) Докле се њено мњење у споменутим одношајима небуде уважило, левица ће на законитом темељу чинити све, да се наши још важнији закони неизмену о трошку независности и уставне слободе угарске; даље, да се у постворима, који су у закону и одношајима од заједничког интереса означени као основи са даље преговоре, утврде одређења која одговарају интересима наше земље, а да се спрече противна одређења. Наравно, исти погледи биће меродавни и у сваком другом питању о уговорима који би се закључивали са другим страним народом — уговорима међународним.

3) Што се тиче оних послова, који су и новијим законима остављени искључивом расположењу угарске законодавне власти, левица ће са свестраном пажњом на независност и уставну самосталност земље тежити за остварењем начела демократије, оне демократије, која тражи једнакост у слободи, која слободу државе на слободи лица оснива, која не трпи ни робство ни безвлашће (анархију), која хоће ред и у реду јемство за слободу, и која из тог узрока тежи:

а) да се целокупност земљишта што пре обнови и одржи; да се савез са Бржељом на основу закона од 1848 и са припадајућим обзиром на праведна захтевања народности што брже и што подциније изврши, да се Река одма и у сваком погледу стварно поврати у састав Угарске; да се војена граница и Шајкашка што пре изабаве из њиховог, уставу противног положаја, и да се што пре учини поравнање са сабором Хрватске, Далмације и Славоније, поред испуњења свију њихових жеља, уколико се оне испунити могу, али и поред чувања интереса угарске круне.

б) да се жупаније у смислу XVI чланка закона од 1848 уреде и да се правни круг општина доведе у сагласност са парламентарном одговорном владом, и уреди тако, да оне (општине) као чувари закона остати могу, да средством њих самоуправа (selfgovernment) истином постапе, и да оне у будуће могу бити извором и огњиштем јавног духа.

в) да се наш закон о штампи преиначи према потребима слободне штампе.

г) да се право удруживања у смислу горе означених начела разумно развије.

д) да се обитатељи земље од сваке народности успокоје на основу правне једнакости, да неодољиви основи јединства и пределне целокупности државе представљају границе, преко којих се законита наређења немогу даље ширити.

е) да се узajни одношаји свију вероисповеди у земљи уреде у духу подуне равноправности и узajности; а њихови одношаји према држави да се у сјему на исти начин уреде, кад што следује из њихових начела вере, али са припадајућим обзиром на сигурност државе.

ж) да се јавно наставаљење и пре свега народно васпитање што више усавршавају, и учешће у истима свакоме могућим учини. Слобода предавања и слобода учења да буде за све, поред надзора од стране државе; располагање државе онде, где снага појединог, друштва и вероисповеди недостигне, — али никаква монопола за државу, у наставаљењу никаквих школа које би убјавале независни развитак, које би гатале слепу оруба постојеће државе, наместо да подпомажу развитак слободног духа.

з) Правна негда да се уреди тако, да сваки грађанин буде сигуран да ће над њим једино закон владати, али да се судије у своје званично поступку учине независним од сваког туђег утицаја. Правна негда да буде брза и јестина; да се уставне заклето судије, јавност и колико је могуће

успено поступање у суђењу. Одношаји имаовине из спахијских времена да се, напротив, као што се и посланички дом о томе већ изјавио, укину без повреде сопственичког права, на основу правичасти спрам обеју страна, на основу накнаде и одплате.

и) Система порезе да буде праведна, да одговара одношајима земље, и да се уреди тако корисно, како ће што већом штедљивости и терет порески олакшати се и приноснијим учинити.

ј) Ради унапређења материјалног благостања земље имају се завести установе нужне у интересу индустрије, трговине и пољске привреде, даље саградити погодни гвоздени путеви, са искључењем свију досадањих злоупотребења, и наше земаљске реке уредити и за индустрију, трговину и пољску привреду корисним учинити.

к) Система одбране да се уреди тако, да буде и правом угарском војском, према се у закону вели, да је угарска војска допуњавајући део укупне војске Њег. Величавства, и да земља у тој системи наје јемства за одбрану свог земљишта и свог устава. Терет војничке службе да се по могућству олакша, и да за свакога једнак буде.

Све предлоге, који се у том погледу у гореозначеном смислу и у другим стварима, по наведеним начелима, ма од кога учине — све те предлоге левица ће подпомогати, а сматраће за своју дужност да се свима противним свом снагом одури у границама закона.

4) Што се тиче власти која извршује законе, левица ће бдити, да се закони испуњавају; она верује и нада се, да неће бити незаконитих наређења; а ако би их било, она ће им се свим средствима одупрети. Она неће бити никаква спречујућа опозиција, али ће се послужити сваки уставним средством, да би прибавила важне својим начелима и својим мишљењу. Биће јој мило, ако она то помоћу других постојних може; али у противном случају сматраће за своју дужност, да чим до већине дође сама то чини, што она налази да је за остварење њених начела чинити нужно. И тако левица сматра за свој задатак, да тежи наменом закона који су за независност и слободу земље по њеном суђењу опасни; докле ту целу не постигне, она ће подржавати и бранити све законе који су независности и слободи земље угодни; она ће бдити да се закони верно испуњавају, и радиће да при донашању нових закона буду меродавне потребе независности и слободе, интереси земље и основи правне једнакости, па да се и материјално јемство нашем уставу задовоје.

У идућем броју саопштићемо оцену тог програма — оцену од бечејског посланика и б. уредника овог листа г. дра Св. Милетића.

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О НАРОДНОСТИМА,

који је пододбор одбора за народности израдио и који је посланичком дому угарског сабора поднет. I. одсек.

Права народности на пољу општинске и црквене управе.

§. 1. Сваки државни грађанин може у писменима, која управља на власт своје општине, свој матерни језик употребити; у писменима која шаље власти других општина, може само онај језик, који је ту у обичају или један од оних, који су ту у обичају употребљавати.

§. 2. На ком ће се језику записник општинских скупштина водити и послови унутрашње управе обављати решава општинска скупштина апсолутном већином гласова. Ако при гласању није за један језик апсолутна већина гласова била, онда чланови скупштине на ново гласају, који ће се од она два језика, што су највише гласова имали, употребљавати.

На захтевање мањине мора се записник и на њеном језику водити, ако је најмање једну петину свију гласова приликом гласања добио.

Закључак, који је овога ради донешен, може се само после три године у претрес узети, па и онда само у скупштини, која има довољно чланова за гласање, којој је то напред обзнањено и ако то две петине чланова, који су ту уишту.

Ако се закључак узме у претрес онда се меритум питања апсолутном већином гласова решава.

§. 4. Општински поглавници дужни су, кад се са појединим становницима општине у саобраштају уиште, језик онога употребљавати, с којим се разговара у.

§. 5. Црквене општине могу само решити који језик да се у матрикулама, који у њиховим школама и у опште у пословима општинским употребљава, само несмеду оштетити права црквених власти.

§. 6. Свака виша и највиша црквена власт може по вољи одредити који ће језик у записницима и својим пословима употребљавати. Ако тај језик није мађарски, онда нека се и на овом води, да би држава надзиравати могла.

Кojим језиком да се у једном истом црквеном дистрику саобраштава то решава највиша власт тога.

Различне цркве саобраштавају једна с другом на мађарском језику.

§. 7. Свака црква има права, да под условима, који су у вероисповедним и просветним законима стањени, за такве општине, које у њеној средини постају или већ постоје а немогу терете црквене и школске да подносе, потпору од државе иште.

II. одсек.

Права народности на пољу јурисдикције управе.

§. 8. Сваки државни грађанин, свака општина, сваки конвент, свака виша црквена власт, свако друштво и сваки завод може у писменима, која подлажу јурисдикцији матерњем језику употребљавати; а у писменима која иду на другу јурисдикцију може се само онај језик, или један од оних језика употребити, на ком или на којима се тамо записник води.

§. 9. У скупштинама јурисдикција могу они, који имају право говора, својим матерњим језиком говорити.

§. 10. На ком ће се деловодни језик унутра у јурисдикцији и међу званичницима, о том решава апсолутном већином гласова генерална конгрегација, којој се мора напред предмет саветовања означити. Записник се треба да води не само на одређеном него још и на другом и то оним језику на ком оне један или други део конгрегације, који је у мањини остао и који бар петину од исте заноси.

§. 11. Закључак, који се тиче језика, може се узети у претрес само у оној генералној конгрегацији која има доста

гласова за решавање, која се држи управо пре избора јурисдикцијоних званичника, али јој се мора напред предмет означити и претресивање морају бар % чланова искати.

Ако се закључак у претрес узме онда се меритум питања апсолутном већином гласова решава.

§. 12. Ако се мађарски језик не прими за језик у записницима и деловодству то се мора и на државном званичном језику записник водити из тог узрока да би државна власт надгледати могла; и иначе се може он као посредник употребљавати.

§. 13. Јурисдикционе власти дужне су да кад саобраштавају са општинама, које у њен делокруг спадају, са конвентима, приватним друштвима, заводима и са приватним људима језик оних употребљају.

§. 14. Јурисдикције саобраштавају међу собом на мађарском језику; јурисдикције пак којима генералном конгрегацијом одређени језик није мађарски, и које су исте народности, могу и на свом језику саобраштавати. (Продужиће се.)

БЕСЕДА

коју је гроф Андраши, председник угарског одговорног министарства, говорио у седници угарског сабора од 9 (21) јуна. (Сарпета.)

Немогу даље предлог одобрити ни с тога, што није у згодно време поднесен. Да је овај предлог поднесен у време, кад ће сваки на чисто знати, да ли је фонд довољан, који су Њ. Величавства рад помагања удовица, сирочади и инвалида хонвидских поклоница, онда би могао то појмити и видети би да се тим само оће да намере Њ. Величавства потпомогну. Сад пак кад се није чекало ово време могао би се овај предлог (ја нећу да му други смисла подмећем да онај који је и предлагалац смера) тако тумачити као да се њиме на то ишло да се утисак дела Њ. Величавства уишти (жагор на левици, одобравање у среди.)

Треће не могу предлог за то примити, јер не могу да пристанем на начело, које је у њему изречено, и то је највећа разлика између нас. Каже се најме да што је једна законодавна власт учинила, то и друга треба да учини и тиме би само допунила, поновила великодушно дело Њ. Величавства, кад би кућа овај предлог примила.

Ово никако не стоји. То су сасвим две ствари, кад Њ. Величавство за оне се брине, који су из свог уверења и као што ја из искуства знам, само за устав и за његово одржање борити се хтели, али фактично (делом) про ив војске Њ. Величавства тукли се и кад опет сабор онима помаже, који су против војске Њ. Величавства војевали. (Велики жагор и немир на левој страни.) Ви сигурно нисте разумели шта сам казао за то њу поновити. Казао сам дакле да је то сасвим друго штогод кад Њ. Величавство а друго штогод, кад сабор дотичним помаже. Ову мисао, судим, да не може нико порицати нити је за зло узети. Ако најме ова земља оће да се угледа на великодушност Њ. Величавства, онда не треба да оне награђује, за које се већ Њ. Величавство побринуло, него оне који су због својих кривих назора, ма какви они били, против отачбине се борили, и само би тако сабор толико исто великодушности показао колико и владалац (живо одобравање у среди. Грдна вика и немир на левој страни.)

Речено је да се то тиче части земље па зато мора сабор ово учинити. Молим за опроштење, али гди се тиче части ту нећемо ни ми заостати. Ако се овде о части ради онда питам ја зашто није адреса од 1861 о овом ништа рекла? Адреса од 1861. није само разложила које су услови да се одржи част земље него је и још друге набројала и на крају је рекла: Господару, ако ово испуниш, онда у свакој прилици можеш се на народ ослонити. Сабор од 1861. изрекао је да земља ниште да се поврати устав и власти, да се одговорно министарство наименује да се узашена добра поврате, и да допусти свима, који су у след незаконите тужбе или пресуде изван земље, да се слободно поврате. Господо! сва ова захтевања земље испуњена су.

Гроф Вела Кеглевић: нису испуњена! — (Велика ларма лево. Вика из среди: јесу! јесу! испуњена су! Од првог до последњег!)

Тешко је на овај начин да се не изгуби жица; но ипак кад ми је један господин заступник у реч ушао, морам му приметити, да можда нису испуњена онако како би ваљда он, судећи по његовом упадању у реч, желно. (Смеј.) Али ја се томе радујем, јер да су на тај начин испуњена, онда не би био пограђен устав него раздор, не би се постигло изравнање него судар. (Живо одобравање и плескање у среди.)

Обазримо се, господо, на оно, што се догодило. Адреса од 1861. није то ни једном речом споменула, па и дотична господо посланици сами су више пута изрекли, да желе, да се прошлост завесом застре. Ја мислим да је ово закључак земље, већине. С овим је земља била онда задовољна, и кад се онда није казало да се ту ради о част земље не може се ни сада то рећи. (Живо одобравање у срди.) Шта више опасно је тврдити, да се оно сад тиче части земље што се пре није тидало, јер онда би — молим поштовану господо да то расуде — онима за право дали, који обично кажу владоцима, да уступити владалаца само новим потраживањима прилике дају, да доброту владалаца народи увек као слабост узимају, да се срце народа не може за добити, да краљеви само једну потпору имају: оружану силу, и да се на чем другом своје поверење основати не може.

Осећам, да није задатак једне либералне владе, да онаке теорије усваја. Нека опозиција која мисли да ја слободоумнија од владе, размисли и нека каже, да ли јој је то задатак да овим саветодатцима за право да? (Бурно одобравање у среди. Велика ларма и немир лево.)

Из свију оних разлога не могу ја овај предлог примити и зато сам да се пређе на дневни ред, јер сам уверен, да ће с овим цео народ бити задовољан, а по најпре пак он хонвиди, пред чијим некориствољивим осећајима се ја и на министарској клупи и у приватном животу кљанам. (Дуготрајно живио! у среди.)

ДОПИСИ.

Београд 17 јуна. Овде се почело говорити о томе, како да се дочекају изасланици целокупне о-младине српске, која ће се о Преображењу стећи са свију страна у Београд на скупштини. Од прилике у то доба биће сазвана и народна скупштина, и то ма

сву прилику опет у Београд, јер кад се пре три године под турским топовима могла скупштина држати у Београду, сада још боље, кад се на граду вије србска застава. Тако ће Београд показати величанствен приказ у месецу августу: скупштина народних представника из Србије и оmlадинска скупштина свеколиког Србства. Садашњост и будућност србска треба ту да се позна да се разуме и окрене озбиљним и срећнијим правцем народног развоја.

У оmlадину нашу уздамо се да ће осветлати себи и роду своје образ као досада и још боље. Свест је сада јача, прилике за род удесније, снага већа; а одушевљеност оmlадинска за слободу и срећу народа свога савладаће све противности и уздући се над свима ситним недостојним обзирама.

Но на жалост, за народну скупштину у Србији неможемо у ово доба казати, да ће изићи са светлим лицем пред народ и остали образован свет. Знате како је уништен закон свето-андрејске скупштине, па на малогоспођинској и преображенској скупштини у 1859 и 1861. год. у Крагујевцу свакојаким незаконитим начином скупштинари принуђени беше, да пристану на нов скупштинарски закон. По томе новом закону сведено је значење скупштине на нулу. Скупштина се од тога доба држи тек сваке треће године а право избора је ограничено, да у скупштину немогу доћи ни судије, ни професори ни адвокати нити какви било свеснији људи, који су кадри да поле достојно заступе народно право. Тако се од тога доба и бирају само сељаци и пенито мало трговци, а то све по уливи власти тако да свесном човеку мора бити стид казати, да је то народна скупштина србска. Доиста морамо се чудити, како се и сама влада већ не стиди од такве скупштине. Па још са секретарима постављеним званично из министарских канцеларија, секретарима који се неустрававају да грде безазлане и заплашене скупштинаре, кад би ови случајно и рекли коју влади неповољну реч. То су секретари који одатле за награду за бесавесну услугу влади одмах добију награде, ванцирају на велика звања и т. д. И осим свега тога кад узмете на ум, да се таква скупштина у затвореној соби држи по две-три недеље најдуже, и да скупштинарима непрестано грозни онај параграф скупштинског закона, који вели, да скупштинари могу доћи под суд за своје речи изговорене у скупштини! Е па сада мислите каква ће то бити скупштина поред све правне свести у народу нашем. Право да кажемо, нама се чини да би ради образа исти власника који сада управљају ваљано сами да пусте бар ради форме пред светом, нека у скупштину дођу колико толико свеснији и изображенији људи, да нам се већ и најгори не смеју кад виде како је народна скупштина у Србији већма министарска него и сами министри (као што беше последња скупштина пре три године).

А и време је већ да се да колико толико слободу овоме напаћеном народу. Досад се влада које-како могла изговарати на спољне незгодне прилике, на турске градове и т. д. Но сада, Богу хвала, то је престало и само закони противници домаћег напредка или људи сасвим нечисте савести могу се још одупирати, да на нам се не даду оне правне установе које и последња хришћанска земља у Европи већ има. Тек тако би била влада јача и спремнија за даљу спољну раду која нас чека, иначе вечно ћемо презати једни од других, ограђивати се и притезати јавно мишљење, и непрестано мутити по мраку. По нашем истинитом уверењу које за цело дело велика већина свесних људи у нас, ваљало би пре свега преобразити скупштински закон у смислу закона што је издао св. андрејска скупштина, па онда одма сазвати уставо-давну скупштину, јер ми још немамо устава (конституције). Онај стамболски устав наравно пао је и прошао, а „устројење централног правитељства“ што је издала сама данашња влада, ваљда нећете назвати уставом! Чланци г. Ст. Вељковића „о касационој власти“ у Срб. новинама побудили су општу пажњу, публици се чисто чудни, како да се у званичним новинама тако отворено претреса наше жалосно правно стање. Новосадски „Напредак“ шта ли би рекао на то?

Из Бугарске све озбиљнији гласови. Имамо поузданих извештаја, да Турци сами устају и тобож да угуше бугарску буну бију и вешају најбоље људе ни криве ни дужне. Чујемо да ће овдашњи лист „Србија“ отворити уписивање прилога за пострадавше Бугаре. Кад смо за Крићане могли скупити преко 5000 #, а колико пре ваља да дамо за Бугаре.

□ У Задру на Видовдан. Што се Србин још за дуго није надао виђети, ми данас гледамо! Застава црногорска, она застава под којом је Србин кроз дуго време од Косова сачувао аманет слободу; застава која виде да се на потоке лије крв за крст частни; застава што нас на многе миле и немиле, али све славне успомене осећа: та застава данас се пред нашим очима на јадранском мору лепрша! Ах, ма како је дивно то позорје, какве ли мисли оно у Србину небуди — не би га се никад нагледао!

Знате већ, да је аустријска влада тек после дуго преговора допустила да пароброд кнеза црногор-

ског може са србском, црногорском заставом по нашем мору пловити; а знате и како је Њ. Свет. сашла у Боку, да ту ово лето проведе. Неће вам бити изненада, ако вам речем, да је 13. о. м. кнез Никола са својим паробродом са својим барјацима под Задром освануо. Помислите с каквим је удивљењем Задр гледао ту танану лађу са поносним заставама, па још чижим!...

У овом времену кад се сви европски владари крећу, није могао ни кнез Никола на једном месту остати. Он са Светл. кнегињом Миленом и својом децом, матером, сестром, в. војводом Мирком, даље са својим придворницима и са неколико отличних Бокеза кренуо се на пут. Но куда? Да походи Венецију краљичу јадрацког мора, да јој честита јамачно скоро добивену слободу..... Нека, нека иде, свака га срећа путем пратила! Они који је рођен да многим слободу извојује, који пева:

„ — — Покој добићу души

Кад више Србин nebude роб“

није могао ни једну земљу похорити пре Италије, која још није престала славити своје ослобођење. Нека иде, тамо је Србину користио ходити.

У свом путу од Котора није честити кнез на суво излазио осим у Шибенику. Чујемо, да су му ишли на пароброд први грађани. А овде је дошао пред поноћи, а варош није ништа знала о његовом путовању. Али је намештиштво знало, јер чим је пароброд присео, у 11 сати ноћи, барон Филиповић са дворским саветником, ишао је светлог путника поздравити. У јутру Њег. Светлост послала је свог првог побочника, тајника Сундечића и градоначелника рисанског (који је у његовој пратњи) да уздрже грађане од посете. Надали смо се да ће и Њег. Светл. изаћи на крај, толико више што су некакве припреме чинене на царском пароброду, овде стојећем и генерал од пјаче у јутру рано бијаше у гали. На незадовољство свију, тек се вратиле који су са намештником ишли поздравити кнеза, а кнежев пароброд продужи (у 9¹/₂ сати) свој пут у Венецију.

Тамо се наводи кнегиња Даринка Данилова са својом кћери Олгом; ту је она сву зиму провела, па ће се ту и са својим синовцем састати, и заједно ја мислим интраг се вратити.

Када промислимо, да је Италија прва за Русијом која тражи слободу на Истоку, само се радовети можемо што је кнегиња Даринка ову зиму у Италији пробавила, и што се сада тамо наводи кнез Никола; занста није све то без какве политичке цели. Говори се, да ће Њег. Сетл. кнез за који дан доћи из Венеције у Париз, а неки веле у Беч, да се с кнезом Михаилом састане, но немогу добар стати ни за једно ни за друго.

Јуче стигше наши путници са московске изложбе, али им је дочек био сасвим другачији него што се мислило. Неколико дана противници Славенства рађаху да искале своју горчину на тим путницима. Дознавши зато политичка власт употребила је своја средства да би спречила неред који су се могли догодити. Кад се пароброд приближио пристаништу ово је било пуно света, али је полиција успела да одржи мир све док су исти путници ишли у град и кроз град.

НОВИЈЕ.

„Руском Инвалиду“ пишу из Солуна, да су се народни бранници у Тесалији поделили на многе мање чете које задају несавладиве тегобе турској војсци Ова броји до 30.000, и опет није у стању да одолева тако рећи шаки наоружаних Хришћана.

— Званични лист у Цариграду „Турска (La Turquie) обара као неистиниту ону вест париских листова, по којој би и Инглеска била оправила порти посланицу за подпору предлога заједничког европских сила о Кандаји.

— Бечке званичне новине доносе следећа наименовања: Бајста за државног канцелара, гр. Тафе за његовог заменика у председништву министарства, Хија за министра правосуђа; Бан се скида, и ставља у стање расположења, бар. Левин Раух поставља се за местоаступника Банског; Роб. Златаровић за дворског саветника и члана намештництва, Пет. Хорват и Винковић за чланове истог намештництва; Мирко Краљевић за вел. жупана пожешке жупаније.

— Званично још није потврђен глас, да се цар Максимилијан враћа у Европу, као што се било чуло; а у Бечу се 17. (29.) т. м. била наново распростра вест, да је он стрељан.

— „Србија“ од 22. о. м. јавља, да је последњих дана начелник александрачког округа послао министарству у Београду неколико грумена камене соли, која је нађена у том округу. Министарство је послало у исти круг једног рударског званичника свог, да би промотрио, каква је та со и имали је колико је нужно, па да се са коришћу копање исте предузети може.

НА ЗНАЊЕ.

У последњој главној скупштини вароши новосадске закључено је, да се редовно у први четвртак сваког месеца, по западном календару рачунајући, главне скупштине држе; по томе ће и то особеном позиву сутра у четвртак у 9 сати ујутру почети главна скупштина мајстрата и представништва за месец јули, где ће више важни предмети на дневни ред доћи, као: обштински прирез, реалка, војничка станарина, грађевина друма, одношаи вароши и арендатора, ритека земља, о трећој апатеки и т. д. Због тога желити је, а и надати се, да ће сви представници у скупштину доћи, да учествују у саветовању о тако важним стварима по варош.

Ценовник Пештанске берзе од 17. јуна.

	фун.	Полунац
Шеница банатска 86—87	—	6.05—6.25
„ потиска	86—87	6.15—6.35
„	88—89	6.55—6.80
„ пештанска	85—86	6.05—6.25
„	87—88	6.45—6.55
Наполица	81—82	4.40—4.50
Раж	77—80	4.—4.10
Јечам ливарски	69—70	3.10—3.25
за храну	65—68	2.70—2.90
Зоб нова	44—46	1.50—1.60
Кукуруз банат. нов.	—	2.75—2.85
Проја	—	2.40—2.90
Реница кол.	—	2.25—
банат.	—	—
Пасуљ	—	4.50 5—

Курс папира и звечећег новца.

Комерцијална (трговачка) банка 500	655	665.
Пештанске штедионице	63	1250 1300.
Будимске	—	430 435
Старобудимске	40	65 70.—

Курс бечке берзе.

Акције народне банке	—	722
5% металик	—	60.1
Залог народни	—	70.25
Дукати	—	5.92

Стање воде 15 јуна, 10' 1" над 0, опада.

ОГЛАСИ.

О Г Л А С.

Од стране србске православне црквене обштине, овим се до јавног знања доноси, да ће се у кући црквеној на пијаци бр. 40. један дућан, два квартира са сокака, два квартира из авлије у горњем сирату, један подрум, два магацина, једна баншта, на даље три године од 1. новембра 1867. до краја октобра 1870. и. р. 31. јулија о. г. у три сата после подне, на лицу места, на јавној лицитацији под кирију давати, и да се запечатене писмене понуде (оферти) до дана лицитације председништву обштине поднети могу.

Условија лицитације могу се код главног црквеног татора г. Ђ. Коде видети. Главна скупштина зидржана себи право, лицитацију ову најдаље за осам дана потврдити.

Из седнице србске православне црквене обштине у Новом Саду дана 17. јуна 1867. држане.

Стефан Брановачки ср. председник.

1—3

О Г Л А С.

Од стране ц. кр. војничког обштинског мајстрата ово се објављује:

На молбу сиротињског татора Тригуна Вудичевића одобрена је од стране петроварадинске црквине као турске власти својевољна продаја оставинске куће бр. 349. у вароши Земуну, и зато се наређује 23. јули и 24. август п. р. о. год. као рокови продаје, код подлисаног мајстрата свагда у 3 сата по подне, с тим додатком, да је прогласна цена куће 16000 фр. авр., и да се исход те цене ни при трећем року кућа неће продати.

Они који желе купити кућу, нека у речени дан и сатхат дођу у овдашњу дворану мајстратску.

У Земуну 22. маја 1867.

2—3

Ц. кр. мајстрат земунски

О Г Л А С.

Будући се већ школски испити приближују, при којима се разликујућој се деца дају премјае, то и ја објављујем, да ћу моћи Славне Општине српске послужити са моје две повнате књижице написане за српску младеж; а те су: КОТАРЧИЦА ЦВЕТА, приповетка за старо и младо; по скупштенујој цени 30 новчића, а лепо везана 40 новчића.

КАКО ЈЕ У МЕСЕЦУ? за зрелу младеж одговорио Др. Евген Нетоличка, 30 новчића.

Молим поштовану П. учитеље, да ми буду по могућству на руци, а ја се обећавам, да ћу наручине с готовим новцем најточније путем к. к. поште слати. Поштарину са одаслатим књижама ја ћу платити.

У НСаду 1. Јунија 1867.

ДИМИТРИЈЕ ЈОСИЋ.

учитељ IV. разреда

(1—3)

у главној мушкој школи Новосадској

О Г Л А С.

Виноград ваљан, од 24 мотике, продаје се добровољно. Лежи на петроварадинском грuntu код броја 4. барутане. (Мала Карагача) Ко жели сазнати цену, нека изволи обратити се Димитрију Недићу у Дунавском сокаку, у кући бр. 1855, у Н. Саду.

3—3

О Г Л А С.

Трговина на риф у Новом Саду потребује једног спомоћника.

3—3

Гавра Ј. Полит.

Ф А Р Б Е

Сваке врсте фарбе у фирнину фино утрвене, као и суве, потом фирнајза лансног зезина, канал и дамар лака и особито доброг за мазати патос лака (fusboden lak) по врло јефтину цену може се добити код долу подлисаног.

С особитим поштовањем препоручујемо шпецерајно материјална трговина

Љубомира Стефановића

2—3

У Новом Саду код три главе шећера.